

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A szociális jogok európai pillérével kapcsolatos konzultáció elindításáról

(COM(2016) 127 final)

(2017/C 125/02)

Előadók: **Jacek KRAWCZYK**

Gabriele BISCHOFF

Luca JAHIER

Felkérés:	Európai Bizottság, 2016.03.08.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2017.01.10.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2017.01.25.
Plenáris ülés száma:	522.
A szavazás eredménye:	247/1/2
(mellette/ellene/tartózkodott)	

Előszó

Az EUSZ 3. cikke: „...Az Unió Európa fenntartható fejlődéséért munkálkodik, amely olyan kiegyensúlyozott gazdasági növekedésen, árstabilitáson és magas versenyképességű, teljes foglalkoztatottságot és társadalmi haladást célul kitűző szociális piacgazdaságon alapul, amely a környezet minőségének magas fokú védelmével és javításával párosul. (...)”

Ez a vélemény az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság első hozzájárulását tartalmazza annak a kezdeményezésnek a kidolgozásához, amelyből végül esetleg a szociális jogok európai pillére fejlődhet ki. A véleménybe beépültek az intézmény által szervezett 28 nemzeti vita során zajlott tartalmas és sokrétű megbeszélések eredményei, amelyek – úgy véljük – e dokumentum hozzáadott értékét adják. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a pillért a civil társadalom – köztük a szociális partnerek – minden szinten történő, szoros bevonása mellett kell kifejleszteni. Kiemeli emellett, hogy nagyobb egyértelműségre van szükség a tekintetben, hogy végső soron milyen eszköznek szánják a pillért, és mire fog kiterjedni.

Az EGSZB azon az állásponton van, hogy a pillérnek előremutató projektet kell kínálnia mindenki számára, és valamennyi uniós tagállamra vonatkoznia kell, elismerve ugyanakkor, hogy az euróövezet speciális eszközöket/mechanizmusokat igényelhet. Úgy véli, hogy a pillérről folytatott viták egyik kulcseleme a munkavégzés jövője kell hogy legyen, mindazokkal a lehetőségekkel és kihívásokkal együtt, amelyek hozzá kapcsolódnak.

1. Bevezetés

1.1. Az Európai Bizottság elnökének az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz (EGSZB) intézett azon felkérése ⁽¹⁾ nyomán, hogy az EGSZB járuljon hozzá a szociális jogok európai pilléréről folyó konzultációhoz, az intézmény széles körű civil társadalmi ⁽²⁾ konzultációkat kezdeményezett a 28 tagállamban. Ezekben a nemzeti vitákban összesen mintegy 116 EGSZB-tag, illetve a civil szervezetek képviselőiben közel 1800 fő vett részt.

1.2. A *szociális jogok európai pillérééről* szóló EGSZB-velemény tükrözi és magában foglalja ezeknek a nemzeti vitáknak a főbb megállapításait és ajánlásait. Az EGSZB tudomásul veszi az Európai Bizottságnak azt a szándékát, hogy „számos alapelvet fogalmazzon meg a jól működő és méltányos munkaerőpiacok és jóléti rendszerek támogatására” ⁽³⁾, és úgy véli, hogy a szociális jogok európai pillére nagyon fontos kezdeményezés az EU fenntarthatósága szempontjából. Ennek keretében ez az EGSZB-velemény egy első lépést jelent a szociális jogok európai pillérének jelenleg zajló létrehozása felé. Az EGSZB

⁽¹⁾ Jean-Claude JUNCKER európai bizottsági elnök 2016. március 8-i levele Georges Dassishoz, az EGSZB elnökéhez.

⁽²⁾ Az EGSZB a „civil társadalom” kifejezést „szervezett és reprezentatív civil társadalom” értelemben használja. Lásd az EGSZB következő véleményeit: HL C 329., 1999.11.17., 30. o. és HL C 193., 2001.7.10., 117. o.

⁽³⁾ Lásd az 1. lágjegyzetet.

szeretné kifejezni azt a szándékát, hogy továbbra is hozzá járul az erről a témáról folyó vitákhoz, különösen az Európai Bizottság fehér könyvének 2017-es elfogadását követően.

2. Kihívások és prioritások

2.1. Az Európai Unió 2017-ben ünnepli a Római Szerződés aláírásának 60. évfordulóját. E jeles évforduló jó alkalom arra, hogy megünnepeljük az EU által elért eredményeket, de egyúttal arra is ki kell használni, hogy foglalkozzunk az Európa előtt álló nagy politikai, gazdasági és társadalmi kihívásokkal. A polgárok Európai Unióba vetett bizalma számos tagállamban meggyengült. Az Unió története során először kerül sor arra, hogy egy tagállam valószínűleg kilép.

2.2. A 2008-as pénzügyi válság okozta megrázkódtatás óta az Európai Unió egy sor további válságot élt át. Noha a helyzet tagállamonként eltérő, és különböző szakpolitikai válaszok születtek, ma az EU számos kihívással néz szembe – ilyen például a hosszan elhúzódó magas munkanélküliség, az elfogadhatatlan mértékű ifjúsági munkanélküliség, a gazdasági instabilitás és a szociális helyzet romlása, ideértve a szegénység és az egyenlőtlenség fokozódását is. Ehhez még hozzávehetjük a globalizáció, a demográfiai változások és a digitalizáció hatásait. Az pedig, hogy az Unió képtelen megfelelően kezelni a menekültek és migránsok beáramlását, tovább erősítette azt az általános érzetet, hogy az EU már nem tud olyan politikai és gyakorlati megoldásokat kínálni, amelyek mindenkinek az érdekét szolgálják. Az euroszeptikus, populista és nacionalista pártok úgy próbálnak meg tőkét kovácsolni ezekből a félelemből, hogy a végletekig leegyszerűsített megoldásokat kínálnak összetett problémákra, és közösségeink bizonyos szegmenseire mutogatnak, veszélyes megosztottságot idézve elő ezzel társadalmunkban.

2.3. A válság pedig adott esetben csak kiélezte a tagállamok között és a tagállamokon belül fennálló nehézségeket és különbségeket, melyeknek, illetve melyek súlyosbodásának a háttérben többek közt a növekedés hiánya, továbbá munkaerőpiacaink és szociális védelmi rendszereink strukturális gyengeségei állnak, amelyek nagyrészt már a válság előtt is jellemzőek voltak. Ezen a téren döntő kérdés, hogy az EU és tagállamai képesek-e együttesen megteremteni a fenntartható növekedés és foglalkoztatás feltételeit.

2.4. Az EGSZB üdvözlzi az Európai Bizottság kezdeményezését a szociális jogok európai pilléréről szóló nyilvános konzultáció elindítására. Ez a pillér is részét képezi annak az erőfeszítésnek, melynek célja „a méltányos és valóban páneurópai munkaerőpiac” biztosítása és az „AAA minősítésű szociális Európa” megvalósítása, és arra törekszik, hogy az euróövezeten belüli megújított konvergencia iránytűjeként szolgáljon. Sok azonban a bizonytalanság azzal kapcsolatban, hogy végső soron mi is e „pillér” rendeltetése. Az EGSZB mindenképp hangsúlyozza, hogy a szociális jogok európai pillérének egy mindenki számára előremutató projektet kell eredményeznie. Ily módon elősegítheti a bizalom helyreállítását aziránt, hogy az EU képes javítani a jelenlegi és a jövőbeni nemzedékek életkilátásain.

2.5. A pillérnek e célból foglalkoznia kell a munkaerőpiacon és a szociális védelmi rendszerekben felmerülő konkrét kihívásokkal is, hogy tisztességes egyensúly jöjjön létre a gazdasági és a szociális terület között, valamint hogy hozzájáruljon a szegénység, a társadalmi kirekesztés és az egyenlőtlenségek elleni küzdelemhez.

2.6. Az EGSZB látja, hogy az európai gazdasági és társadalmi modell alapját az képezi, hogy közös nézőpontot képviselünk a tekintetben, mennyire fontos előmozdítani a foglalkoztatást, a társadalmi haladást és a termelékenységet, mivel ezek kulcsfontosságú feltételek a fenntartható gazdasági növekedéshez, amely tisztességes módon szolgálja mindenki javát. A pillér előkészítésének folyamata lehetőséget kínál arra, hogy újra megerősítsük az európai szociális modell mellett közös elkötelezettségünket, miközben gondoskodunk arról, hogy a nemzeti jóléti rendszerek és munkaerőpiacok alkalmazkodóképesek legyenek, és igazodjanak a jövő elvárásaihoz⁽⁴⁾. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az EU egészében növekedésre és versenyképességre van szükség. Ebben az összefüggésben kiemeli a gazdaságpolitika, a foglalkoztatási politika és a szociálpolitika közötti kapcsolódások jelentőségét⁽⁵⁾.

2.7. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy az uniós politikai vitákban jobban előtérbe kell kerülniük a gazdasági siker és a társadalmi haladás elérését célzó uniós és nemzeti politikáknak és fellépéseknek. Ezenfelül fontos a koherens és egymást kölcsönösen erősítő uniós és nemzeti politikai döntéshozatal megvalósítása. Ezeknek az erőfeszítéseknek a keretében a változás felé mutató új szemléletmódra van szükség.

2.8. Miközben folytatódik az európai szemeszter folyamata, az „intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést” célként kitűző Európa 2020 stratégia a peremre szorult, és elhalványult a remény arra, hogy megvalósuljanak szociális céljai, kiváltva a 75%-os foglalkoztatás elérésére és a 20 millió ember szegénységből való kiemelésére vonatkozó cél. Hasonlóképpen csekély hatást váltott ki az aktív befogadásról szóló, 2008-as ajánlás⁽⁶⁾.

⁽⁴⁾ Nemzeti viták Írországból, Lettországból, Portugáliából és Spanyolországból.

⁽⁵⁾ Az EUMSZ 3. cikke: „Az Unió Európa fenntartható fejlődéséért munkálkodik, amely olyan kiegyensúlyozott gazdasági növekedésen, árstabilitáson és magas versenyképességen, teljes foglalkoztatottságon és társadalmi haladást célul kitűző szociális piacgazdaságon alapul, amely a környezet minőségének magas fokú védelmével és javításával párosul.”

⁽⁶⁾ HL L 307., 2008.11.18., 11. o.

2.9. Kiindulópontként a pillérnek elő kell mozdítania az EU hatályos szociális vívmányait és azok teljes körű és megfelelő végrehajtását. Amennyiben új, kötelező erejű jogalkotási kezdeményezéseket és eszközöket mérlegelnek, azt a meglévő jogalapokat és eljárásokat követve kell tenni. A pillér jogállásáról, illetve az alapvető nemzetközi emberi jogi eszközökhöz (Core International Human Rights Instruments) ⁽⁷⁾ való viszonyáról még döntenie kell. Az EGSZB azonban hangsúlyozza, hogy a szociális jogoknak mindenkit meg kell illetniük, aki az EU-ban él, és valamennyi uniós tagállamban érvényesülniük kell, jóllehet elismeri, hogy az euróövezet külön eszközöket/mechanizmusokat igényelhet.

2.10. A jövőbe való befektetés kulcsfontosságú, de Európa továbbra is nélkülözi a közberuházásokat és a termelői magánberuházásokat. Az EGSZB elismeri a „Juncker-terv” néven is ismert beruházási terv ⁽⁸⁾ révén tett erőfeszítéseket, és üdvözli annak kiterjesztését. A második szakaszban több beruházásnak kell azokra az országokra és régiókra összpontosulnia, amelyeknek arra a legégetőbb szükségük van gazdaságaik és a növekedés fellendítéséhez és ahhoz, hogy elkerülhető legyen a tagállamok közötti és a tagállamokon belüli különbségek további növekedése. A Juncker-terv révén kellőképpen támogatni kellene a szociális infrastruktúrára irányuló beruházási projekteket is.

2.11. A pillérről folyó viták más kulcsfontosságú uniós és globális szintű vitákkal – nevezetesen az Európa jövőjéről és a munka jövőjéről szóló vitákkal – párhuzamosan zajlanak. A szociális jogok európai pillére körüli vitákat figyelembe kell majd venni a 2017-es római csúcstalálkozón, az Európa jövőjéről folytatott megbeszélések keretében. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy e viták során, amelyek közös jövőnkét alakítják, szinergiára és koherenciára van szükség. A pillér kialakítása kapcsán figyelembe kell venni az Európa 2020 stratégiát, és le kell vonni a tanulságokat annak problémás megvalósításából. Össze kell kapcsolni egy átfogó uniós stratégiával ⁽⁹⁾ is, amelynek célja a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó, az ENSZ által 2015-ben elfogadott fenntartható fejlesztési menetrend és az annak részét képező fenntartható fejlesztési célok végrehajtása. E célok egy globális átalakulás menetrendjét határozzák meg, amely a szegénység felszámolására, bolygónk védelmére, az emberi jogok védelmének biztosítására – ideértve a fogyatékossgal élő személyek emberi jogait is (ahogy azokat a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló, az EU és tagállamai által kötelezően végrehajtandó ENSZ-egyezmény (UNCPRD) rögzíti) –, valamint arra törekszik, hogy mindenki számára garantálja a jólétet ⁽¹⁰⁾. Uniós szinten annak biztosítására is lépéseket kell tenni, hogy az EU valamennyi megkülönböztetést tiltó, illetve nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos jogszabályát ⁽¹¹⁾ végrehajtsák.

2.12. Az EGSZB az Európai Bizottság nyilvános konzultációjával párhuzamosan egy nemzeti vitasorozatot is elindított a 28 tagállamban, hogy Brüsszelen kívül is növelje a kezdeményezés ismertségét, ösztönözze a vitát, és nyíltan megvitassa, hogyan kellene kialakítani a pillért. E nemzeti viták sok eredménye ebben a véleményben is tükröződik.

2.13. Elengedhetetlen a pillér hatókörének jobb meghatározása. Az EGSZB úgy véli, hogy a kezdeményezésnek valamennyi polgárra és az életciklus valamennyi szakaszára ki kell terjednie. Az EGSZB-t aggasztja, hogy a pillérről szóló európai bizottsági közleményben nem esik szó a menedékkérőkről és migránsokról.

2.14. A civil társadalom szerepét jobban el kell ismerni és meg kell erősíteni. Meg kell erősíteni a civil párbeszédet annak érdekében, hogy az emberek – köztük a fiatalok ⁽¹²⁾ és a kiszolgáltatott helyzetben lévők vagy megkülönböztetéssel szembesülők – érezzék, hogy részt tudnak venni a döntéshozatali folyamatok tervezésében, végrehajtásában és felülvizsgálatában. A szociális partnereknek sajátos szerepet kell játszaniuk a foglalkoztatást és a munkaerőpiacokat közvetlenül vagy közvetetten érintő politikák kidolgozásában és végrehajtásában. Elő kell mozdítani és támogatni kell a szociális párbeszédet, tiszteletben tartva ugyanakkor a szociális partnerek és a kollektív tárgyalások autonómiáját, és növelve a szociális partnerek kapacitását arra, hogy részt vegyenek a szociális párbeszédben. Számos nemzeti vita során hangsúlyozták, hogy a szociális partnereket és a civil társadalmat megfelelően be kell vonni a pillért érintő megbeszélésekbe ⁽¹³⁾. Három vitában kiemelték a konszenzusos megközelítés és a felelősségtudat kialakításának fontosságát ⁽¹⁴⁾.

⁽⁷⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CoreInstruments.aspx>.

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan_hu.

⁽⁹⁾ HL C 34., 2017.2.2., 58. o.

⁽¹⁰⁾ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>.

⁽¹¹⁾ 2000/43/EK irányelv a személyek közötti, faji- vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról (HL L 180., 2000.7.19.).

2000/78/EK irányelv a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról (HL L 303., 2000.12.2.).

2004/113/EK irányelv a nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód elvének az árukhöz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint azok értékesítése, illetve nyújtása tekintetében történő végrehajtásáról (HL L 373., 2004.12.21.).

2006/54/EK irányelv a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról (HL L 204., 2006.7.26.).

⁽¹²⁾ A fiatalok párbeszédbe való bevonásának fontosságát több nemzeti vita során felvetették, például Szlovéniában is.

⁽¹³⁾ Nemzeti viták Írországban, Hollandiában, Portugáliában, Finnországban, Belgiumban, Görögországban, Szlovákiában, Szlovéniában és Horvátországban.

⁽¹⁴⁾ Nemzeti viták pl. Cipruson, Belgiumban és Hollandiában.

3. A munka jövője

3.1. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy a pillérrel kapcsolatos viták során kulcsfontosságú prioritásként kell kezelni a munka jövőjét, hogy megoldást találjunk a munka világában végbemenő jelentős változásokra. Az EGSZB úgy véli, hogy immár következetesebb és integráltabb megközelítésre van szükség, és ezért egy koherens európai foglalkoztatási stratégiát szorgalmaz – többek között a munka jövőjére vonatkozóan –, amely a következőkkel foglalkozik:

- beruházás és innováció,
- foglalkoztatás és minőségi munkahelyek teremtése,
- tisztességes munkakörülmények mindenkinek,
- aktív munkaerőpiaci politikákkal támogatott tisztességes és zökkenőmentes átmenetek,
- valamennyi érdekelt fél, különösen a szociális partnerek bevonása ⁽¹⁵⁾.

3.2. A munka világában végbemenő változások alakításának és irányításának feladatán több intézményi szereplő osztozik. Valamennyi érintett érdekelt félnek együtt kell dolgoznia azért, hogy a munka jövője tisztességes és inkluzív legyen, foglalkoztatási lehetőségeket kínáljon mindenki számára, és társadalmi haladáshoz vezessen. Az EGSZB meggyőződése szerint mindenkinek érdeke, hogy művelt, jól képzett és motivált munkaerő álljon rendelkezésre, amely tisztességes jövedelemmel rendelkezik és hozzá tud férni minőségi munkahelyekhez. A jövőbeli sikerek az ahhoz szükséges beruházásoktól függenek, hogy az embereknek megadhassuk a szóban forgó változásokhoz való alkalmazkodáshoz nélkülözhetetlen eszközöket, megfelelő biztonsági hálókról gondoskodhassunk, és támogathassuk az innovációt, nem utolsósorban a szociális innovációt.

3.3. Ezeket a munka világában beálló változásokat arra kell kihasználni, hogy megvalósuljon a „tartós, inkluzív és fenntartható növekedés, valamint a teljes körű, produktív és tisztességes foglalkoztatás ösztönzése mindenki számára” ⁽¹⁶⁾. Ezzel a céllal az EU-nak, a tagállamoknak és a szociális partnereknek egyaránt foglalkozniuk kell saját különböző szerepköreikben. Gondoskodni kell a munkaerőpiactól eltávolodott embereket képviselő civil szervezetek bevonásáról is. A tagállamokban és tagállami régiókban nem egyformán adottak a több és jobb minőségű munkahely létrehozásához szükséges feltételek. Az EGSZB sürgeti a tagállamok intézményi szereplőit, hogy mielőbb induljanak el egy aktív munkaerőpiaci politikával összekapcsolt „high road” stratégia irányába. Ezt egy megújított és inkluzív európai foglalkoztatási stratégiának, valamint egy koherens és ambíciózus európai ipari stratégiának kell támogatnia.

3.4. Az EGSZB korábban már üdvözölte, hogy az új készségek és munkahelyek uniós menetrendje ⁽¹⁷⁾ a rugalmas biztonság koncepciójára épít, és hangsúlyozta, hogy a munkaerőpiacok hatékonyabb működése és a munkavállalók jobb védelme érdekében megfelelő egyensúlyra kell törekedni a rugalmas biztonság belső és külső összetevői között. Hangsúlyozta emellett, hogy mennyire fontos a szociális partnerek aktív bevonása a rugalmas biztonsággal kapcsolatos politikák végrehajtásának nyomon követésébe és értékelésébe ⁽¹⁸⁾. Az EGSZB ezenfelül kiemelte, hogy a rugalmas biztonság működésének fontos előfeltételei a foglalkoztatás növekedését elősegítő szilárd makrogazdasági politikák, valamint a növekedési potenciál teljes kiaknázásának és támogatásának kedvező üzleti környezet. Az EGSZB emellett arra is biztatta a tagállamokat és az EU-t, hogy a rugalmas biztonság bevezetése során olyan, az alkalmazkodóképességet elősegítő jogi keretet hozzanak létre és tartsanak fenn, amely egyszerű, átlátható és kiszámítható, továbbá erősítsék meg és védjék a munkavállalói jogokat, illetve gondoskodjanak azok érvényesíthetőségéről, valamint az Unió egész területén támogassák egy stabil jogi keret kialakítását a kollektív tárgyalásra, valamint a szociális párbeszédre vonatkozóan. Kiemelte annak fontosságát is, hogy a szociális partnereket a rugalmas biztonsággal kapcsolatos vitába és a döntéshozatali folyamatba is tevékenyen be kell vonni ⁽¹⁹⁾. A nemzeti viták során több tagállamban szóba került és hangsúlyt kapott a rugalmasság és a biztonság közötti egyensúly ⁽²⁰⁾, valamint a munkaerőpiacnak az új kihívásokhoz való alkalmazkodási képessége ⁽²¹⁾.

3.5. A munkaerőpiaci keretfeltételeknek támogatniuk kell az új és változatosabb szakmai életpályákat. A munka világában a munkaerő-beszerzés és a munkavégzés különböző formáira van szükség. Ennek érdekében megfelelő foglalkoztatásvédelmi jogszabályi környezetről kell gondoskodni, hogy mindenfajta munkaszerződés esetében biztosítsuk a tisztességes munkakörülmények keretét és ösztönözzük a munkaerő-felvételt.

⁽¹⁵⁾ Nemzeti viták pl. Finnországban és Magyarországon.

⁽¹⁶⁾ A 8. fenntartható fejlesztési cél.

⁽¹⁷⁾ Új készségek és munkahelyek menetrendje, COM(2010) 682 final.

⁽¹⁸⁾ HL C 318., 2011.10.29., 142. o.

⁽¹⁹⁾ HL C 211., 2008.8.19., 48. o.

⁽²⁰⁾ Nemzeti viták Dániában, Finnországban és Magyarországon.

⁽²¹⁾ Nemzeti viták pl. Bulgáriában, Lettországon, Lengyelországban, Romániában, Szlovákiában és Szlovéniában.

3.6. A munka világában bekövetkező változások számosak és sokrétűek. Módot kell találnunk arra, hogy minden munkavállaló számára biztonságos átállást biztosítsunk az egyes munkahelyek és státuszok között, illetve a munkanélküliségből a foglalkoztatásba vagy az iskolapadból a munka világába. A társadalmat, amelyben élünk, valamint gazdasági jólétünket az határozza meg, hogy az emberek mennyire képesek a szükséges átállásokra életük különböző szakaszaiban, és hogy milyen keretek és támogató mechanizmusok állnak rendelkezésre, amelyek ezt lehetővé teszik számukra. Az EGSZB javasolja, hogy holisztikus módon folytassanak vitát az ezeket az átállásokat elősegítő keretekről és támogató mechanizmusokról.

3.7. Életmódunkat és a munkavégzés módját a gyors technológiai változások is alakítják. Az uniós és nemzeti szintű proaktív szakpolitikai döntéshozatal biztosítani tudja – és biztosítania is kell – azt, hogy a digitalizáció kínálja lehetőségeket kibontakoztathassuk, a benne rejlő csapdákat pedig elkerüljük vagy tompítsuk⁽²²⁾. A nemzeti viták során – amellett, hogy gyakran utaltak a képzésbe és az infrastruktúrába való beruházás szükségességére⁽²³⁾ –, széles körben a digitális átállást jelölték meg az egyik legfontosabb olyan kihívásként, amellyel a pillér keretében foglalkozni kell⁽²⁴⁾. Éppen ezért gondosan fel kell mérni ezen fejlemények munkaerőpiacra és normákra, a gazdaságra, az adózási és társadalombiztosítási rendszerekre és a tisztességes bérekre gyakorolt hatását⁽²⁵⁾.

3.8. A digitális menetrendet és a digitális egységes piacra vonatkozó kezdeményezést össze kell kapcsolni egy, a munka jövőjére vonatkozó új, átfogó megközelítéssel. Ennek foglalkoznia kell a gazdasági, foglalkoztatási és társadalmi kihívásokkal, ideértve a szükséges készségek és az egyenlő feltételek biztosítására vonatkozó célkitűzést. Az EGSZB szerint ez a Szerződésekkel összhangban úgy érhető el a legjobban, ha a megfelelő szinten egy jogokon alapuló megközelítést alkalmaznak, amely támogatja a hozzáférést többek között az oktatáshoz és a szociális védelemhez, illetve jobb uniós koordinációra törekszik azokon a kulcsfontosságú területeken, amelyeken az EU nem rendelkezik jogalkotási hatáskörrel.

3.9. Amint azt az EGSZB már hangsúlyozta, a digitalizáció kihívásainak kezelésekor „kulcsfontosságú az együttműködés”⁽²⁶⁾. Ezzel összefüggésben az EGSZB különösen az Európai Bizottsághoz és az európai kormányzási szint egészéhez, a nemzeti kormányokhoz, a szociális partnerekhez és a tágabb civil társadalom egészéhez szól. Az EGSZB már ajánlotta, hogy az Európai Bizottság, az OECD és az ILO működjön együtt a szociális partnerekkel (valamennyi megfelelő szinten), valamint a tágabb civil társadalmi szervezetekkel, hogy megfelelő rendelkezéseket dolgozzanak ki a tisztességes munkakörülményekre és a munkavégzés új formái (például online munka, szabadúszó munkavégzés, megosztásalapú gazdaság) esetén szükséges védelemre vonatkozóan⁽²⁷⁾.

3.10. A fiatalok foglalkoztatásának növelésére külön figyelmet kell fordítani. Amint azt korábbi EGSZB-velemények már megfogalmazták, a nemzeti reformprogramok keretében külön intézkedéseket kell hozni a fiatalok munkanélküliségének leküzdésére⁽²⁸⁾. A jól működő tanulószerveződéses gyakorlati képzések és a munkaalapú tanulás egyéb színvonalas formái segíthetnek a fiataloknak abban, hogy az iskolapadból könnyebben átlépjenek a munka világába⁽²⁹⁾. Az EGSZB támogatta azt az elképzelést, amely szerint ifjúsági garanciarendszereket alakítanak ki a tagállamokban, amelyeket egy specifikus, az ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezéshez kapcsolódó alapról finanszíroznak a többéves pénzügyi kereten belül, és üdvözölte annak létrehozását⁽³⁰⁾.

3.11. A szociális párbeszéd szerepét számos nemzeti vitában hangsúlyozták⁽³¹⁾. Az EGSZB-t aggodalommal tölti el, hogy több olyan ország van, amelyekben nem működik megfelelő szociális párbeszéd⁽³²⁾, és olyan országok/ágazatok is vannak, amelyekben a munkaadók és a munkavállalók nem képviseltetik magukat a szociális párbeszédben, és nem vesznek részt kollektív tárgyalásban. Mindezt figyelembe kell venni⁽³³⁾, ahogyan azt is, hogy a megoldásorientált szociális párbeszédet kell támogatni, amely pozitívan hozzájárul a munkavállalók védelméhez és a vállalkozások versenyképességéhez. A kollektív tárgyalást minden megfelelő szinten elő kell mozdítani. Ennek nyomán követése céljából az EGSZB azt ajánlja, hogy egész Európában gyűjtsenek adatokat a kollektív tárgyalások hatóköréről, mégpedig az európai szemeszterben meghatározott mutatók révén, a nemzeti gyakorlatok és munkaügyi kapcsolatrendszerek teljes tiszteletben tartása mellett.

⁽²²⁾ HL C 13., 2016.1.15., 161. o.

⁽²³⁾ Nemzeti viták Ausztriában, Bulgáriában, a Cseh Köztársaságban, Dániában, Finnországban, Horvátországban, Lengyelországban, Luxemburgban, Magyarországon, Németországban, Spanyolországban és Szlovákiában.

⁽²⁴⁾ Nemzeti viták pl. Bulgáriában.

⁽²⁵⁾ HL C 303., 2016.8.19., 54. o.

⁽²⁶⁾ HL C 389., 2016.10.21., 50. o.

⁽²⁷⁾ Lásd a 25. lábjegyzetet.

⁽²⁸⁾ HL C 161., 2013.6.6., 67. o.

⁽²⁹⁾ HL C 13., 2016.1.15., 57. o.

⁽³⁰⁾ Lásd a 28. lábjegyzetet.

⁽³¹⁾ Nemzeti viták Cipruson, Észtországban, Finnországban, Magyarországon, Írországon, Lettországon, Romániában, Szlovéniában és Szlovákiában.

⁽³²⁾ Nemzeti viták pl. Magyarországon.

⁽³³⁾ Lásd a 25. lábjegyzetet.

3.12. A technológiai haladás új munkalehetőségeket teremt, de meg is szűnnek munkahelyek. Vitatott, hogy ez milyen mértékben következik majd be, és a közelmúltbeli előrettekintő tanulmányok eltérő álláspontot képviselnek⁽³⁴⁾.

3.13. Bárhogy legyen is, az emberekbe való beruházásnak minden, a munka jövőjére vonatkozó stratégiában központi helyen kell állnia. A kompetenciák és készségek, különösen a digitális készségek megfelelő szintje segíteni fog abban, hogy felvértezze a polgárokat és a munkavállalókat a jövő kihívásaira. A Készségarancia⁽³⁵⁾ bevezetése, amelyet a szükséges beruházással támogatnak, biztosíthatja azt a keretet, amelynek révén az emberek képessé tehetők arra, hogy egész életük során megszerezzék a szükséges készségeket. Ennek alapja az lesz, hogy minden uniós polgár hozzáfér a minőségi oktatáshoz, ezen belül a szakképzéshez, az egész életen át tartó tanuláshoz és az átképzési és továbbképzési lehetőségekhez.

3.14. A technológiai változás fokozhatja a készségfejlesztést, de az is lehetséges, hogy sok foglalkozásban felgyorsítja a munkavállalók készségeinek elavulását. Annak biztosításából, hogy a kompetenciákat és készségeket úgy fejlesszék, hogy azok megfeleljenek a munka változó világa által támasztott igényeknek⁽³⁶⁾, az oktatási szereplőkön túlmenően a vállalkozásoknak is ki kell venniük a részüket, a szakszervezetekkel, a CEDEFOP-pal és a kormányokkal együttműködve, többek között annak megoldása révén, hogy a nemzeti oktatási és képzési rendszerek jobban kövessék a készségek iránti változó igényeket. Ebben következetességre kell törekedni. A kompetenciafejlesztés időigényes, és az is fontos hozzá, hogy elegendő forrás álljon rendelkezésre. Sürgősen szükséges emellett, hogy többet és hatékonyabban ruházzanak be az oktatás és képzés területén. Úgyszintén figyelembe kell venni azokat a különböző hatásokat/eredményeket, amelyeket az oktatási és jóléti rendszerek az európai országokban és régiókban kifejtenek.

3.15. A munka új formái olyan gyorsan fejlődnek, hogy a szerződéses megállapodások nem tudnak lépést tartani velük, ezért meg kell vizsgálni azok jogállását. Az EGSZB kérte a munkaerőpiaci közvetítők és online platformok státuszának sürgős tisztázását, valamint a közösségi kiszervezés keretében dolgozók szerződéses státuszának, illetve a munkavégzés és a munkaviszonyok egyéb új formáinak vizsgálatát. Iránymutatások szükségesek a foglalkoztatási státuszhoz kapcsolódó, az adózás és a társadalombiztosítás terén fennálló esetleges szürke zónák tisztázása érdekében is⁽³⁷⁾. Általános célként a tisztességes munkakörülmények mindenki számára való garantálását, valamint az alapvető munkaügyi normák és a megfelelő szociális védelem valamennyi munkavállalóra való kiterjesztésének lehetőség szerinti biztosítását kell kitűzni.

3.16. A szociális partnerek különösen a munka megegyezésen alapuló rugalmasságának és stabilitásának valamennyi megfelelő szinten való előmozdítása kapcsán kerülnek a középpontba, de ehhez szükség van a kormányok és az európai kormányzati szint elkötelezettségére és emellett az uniós intézmények, a kormányok és a szociális partnerek közötti együttműködés javítására is. Az EGSZB már kifejezte, hogy az Európai Uniónak és a tagállamoknak a szociális partnerekkel folytatott konzultáció keretében meg kellene vizsgálniuk, hogy miként lehetne a szociális és munkaügyi normák alkalmazási körét úgy kiigazítani, hogy azok visszatükrözzék a digitalizált munkakörnyezet szabta feltételeket⁽³⁸⁾.

3.17. A megosztásalapú gazdaságot és a többi új foglalkoztatási modellt nem szabad a tisztességes bérezés kikerülésére vagy arra használni, hogy bárki is kibújjon az adó- és társadalombiztosítási kötelezettségek teljesítése alól⁽³⁹⁾. Az EGSZB már arra is javaslatot tett, hogy az EU vizsgálja meg, milyen módon lehetne úgy ösztönözni az uniós platformok fejlődését, hogy a teremtett érték a helyi gazdaságokban maradjon⁽⁴⁰⁾.

3.18. Néhány nemzeti vitában⁽⁴¹⁾ a résztvevők felvetették, hogy szükség volna a bérek konvergenciájára és minimálbér meghatározására a tagállamokban. Az EGSZB úgy véli, hogy további erőfeszítéseket kell tenni ebbe az irányba. Az ILO *Building a Social Pillar for European convergence*⁽⁴²⁾ [Szociális pillér kiépítése az európai konvergencia érdekében] című tanulmánya hasznos hivatkozási pontot jelent. A tanulmány kiemeli, hogy több olyan mutatószámot is lehet használni a minimálbér szintjeinek összehasonlítására, amelyek figyelembe veszik az adott ország körülményeit, de ezek közül a legnépszerűbb a minimálbér és a mediánbér (a bérek közéértéke) aránya. Emellett leszögezi, hogy egy, a

⁽³⁴⁾ Lásd pl. Frey és Osborne: *The Future of employment: How susceptible are jobs to computerisation* [A foglalkoztatás jövője. Mennyire érintheti a munkahelyeket a számítógépesítés?] (2013) és Breugel: *The computerisation of European jobs* [Az európai munkahelyek számítógépesítése] (2014).

⁽³⁵⁾ 2016. november 21-én és 22-én a Tanács politikai megállapodásra jutott egy „Kompetenciafejlesztési pályák: Új lehetőségek felnőttek számára” (korábban: „Készségarancia”) című ajánlásról.

⁽³⁶⁾ Lásd a 25. lábjegyzetet.

⁽³⁷⁾ Lásd a 25. lábjegyzetet.

⁽³⁸⁾ Lásd a 22. lábjegyzetet.

⁽³⁹⁾ Lásd a 22. lábjegyzetet.

⁽⁴⁰⁾ Lásd a 22. lábjegyzetet.

⁽⁴¹⁾ Ezzel a kelet- és közép-európai országokban – például Bulgáriában, a Cseh Köztársaságban és Szlovákiában –, de Franciaországban is foglalkoztak.

⁽⁴²⁾ „Studies on Growth with Equity, Building a Social Pillar for European convergence” [Tanulmányok a méltányos növekedésről – Szociális pillér kiépítése az európai konvergencia érdekében], Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (2016).

minimálbér-politikára vonatkozó, uniós szintű, közös megközelítés elfogadása segíthet abban, hogy a kibővített Unióban korlátok közé szorítsuk a szegénység mértékét és az országos viszonylatban alacsony bérért dolgozó emberek arányát. Felveti, hogy a kiindulópont egy nemzeti bontásban készülő háromoldalú elemzés lehetne arról, hogy kikre vonatkozik a minimálbér, milyen magas a szintje és mennyire felel meg az ILO-eszközökben megfogalmazott szabályoknak. Az ILO-tanulmány leszögezi emellett, hogy számos tanulmány megállapításai hangsúlyozzák a kiegyensúlyozott megközelítés fontosságát – amit a 131. sz. ILO-egyezmény is kiemel – azoknak az elemeknek a tekintetében, amelyeket a minimálbér meghatározásánál figyelembe kell venni. Az alábbi elemekről van szó (amennyire azok a nemzeti gyakorlatoknak és körülményeknek megfelelően alkalmazhatóak és indokoltak): a) a munkavállalók és családjuk szükségeit, figyelembe véve a bérek általános szintjét az adott országban, a megélhetési költségek, a szociális ellátások, valamint a többi társadalmi csoport relatív életszínvonala; és b) gazdasági tényezők, ideértve a gazdasági fejlődés követelményeit, a termelékenység szintjét és azt, hogy mennyire kívánatos a foglalkoztatás magas szintjének elérése és fenntartása. További megbeszélésekre van szükség ezekben a témákban, és ezeket a szociális pillér kialakításának keretében kell lefolytatni. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a nemzeti gyakorlatokhoz igazodva teljes mértékben tiszteletben kell tartani a nemzeti szociális partnerek bérmegállapítási folyamatokban élvezett kulcsfontosságú hatáskörét és autonómiáját. Néhány nemzeti vitában szóba került az is, hogy tiszteletben kell tartani a hatáskörök megosztását és a szubszidiaritás elvét, illetve szó volt a szociális partnereknek a minimálbér-szintek megállapításában játszott szerepéről⁽⁴³⁾. Általában véve az EGSZB már korábban is leszögezte, hogy az endogén optimális valutaövezettel kapcsolatos várakozások ellenére nem valósult meg az euróövezethez tartozó tagállamok közötti konvergencia⁽⁴⁴⁾.

3.19. Egyes nemzeti viták során elismerték, hogy a demográfiai változások⁽⁴⁵⁾ és a változó társadalmi szerkezet szintén olyan tényezők, amelyek alapvetően befolyásolják a munka világát. Az aktív munkaerőpiaci politikáknak hatásosaknak és célzottaknak kell lenniük annak érdekében, hogy a foglalkoztatást illetően jó eredményekhez vezessenek. Egy országban megvitatták, miként lehetne magánügynökségeket is bevonni a munkakeresőknek nyújtandó aktív segítség hatékonyabbá tételébe⁽⁴⁶⁾. A foglalkoztatással és a munkaerőpiaccal kapcsolatos európai politikáknak továbbra is olyan konkrét intézkedések végrehajtásán kell munkálkodniuk, melyek elősegítik a munkahelyi megkülönböztetésmentesség elvének érvényesítését és a valamennyi munkavállalói csoport közötti egyenlőség biztosítását⁽⁴⁷⁾.

3.20. A nemek közötti egyenlőség a méltányos munkakörülmények mindenki számára történő biztosításának központi eleme. Amellett, hogy több nő van jelen a munkapiacra, várhatóan a népesség előregedése és a munkával töltött évek számának növekedése is hozzájárul majd ahhoz, hogy az embereknek az életük folyamán egyre több gondozási feladatot kell vállalniuk. A munkavégzés és a munkaidő rugalmassága, valamint a munka és a magánélet közötti fenntartható egyensúly egyre nagyobb jelentőséggel bír majd minden munkavállaló számára. Az EGSZB már rámutatott arra, hogy a családi és a munkával kapcsolatos feladatok összeegyeztetése több területen – például a gondozást, a szülői szabadságot és a családbarát munkahelyeket illetően – összehangolást igényel⁽⁴⁸⁾. Az EGSZB integrált megközelítést szorgalmaz, melynek keretében a megfelelő szinteken jogalkotási és nem jogalkotási intézkedéseket is hoznak annak érdekében, hogy a tagállamokban előmozdítsák a munka és a magánélet közötti egyensúlyt. Fontos, hogy elegendő beruházás irányuljon a hozzáférhető és megfizethető gondozási létesítményekre. Ez hozzájárul majd a foglalkoztatásban való részvétel általános növeléséhez, főleg a nők esetében és akár teljes munkaidős állásokban is.

3.21. Külön figyelmet kell fordítani a társadalom kiszolgáltatott szegmensei és a kisebbségek munkaerőpiaci beilleszkedésére. A romák gazdasági, szociális és kulturális helyzete a legtöbb tagállamban nem javul, és – ahogy azt a romastratégiáról szóló EGSZB-jelentés is leszögezi – ezt a kérdést következetesen be kell építeni az európai szemeszterbe⁽⁴⁹⁾.

3.22. Figyelembe véve az európai társadalmak előregedését, kulcsfontosságúak a fenntartható nyugdíjrendszerek. Az Európai Bizottság megállapította, hogy a nyugdíjkorhatároknak a várható élettartam növekedésével összhangban történő felemelése – ha ez a tevékeny időskort előmozdító erőfeszítésekkel párosul – nemcsak a nyugdíjkiadások lényeges csökkentését teszi lehetővé, hanem magasabb nyugdíjjogosultságok felhalmozását is. Az EGSZB mindazonáltal korábban bírálta az Európai Bizottságnak azt a javaslatát, hogy a nyugdíjkorhatárt a növekvő várható élettartamnak megfelelően indexálják, és helyette olyan intézkedéseket javasolt, amelyekkel a tényleges nyugdíjba vonulási életkor közelebb vihető a kötelező nyugdíjkorhatárhoz⁽⁵⁰⁾. Amint azt a szociális védelemmel foglalkozó bizottság kijelentette, a munkanélküliség

⁽⁴³⁾ Nemzeti viták pl. Finnországban és Dániában.

⁽⁴⁴⁾ Gazdasági átalakulások a világban és ezek következményei az EU versenyképességére (tájékoztató jelentés).

⁽⁴⁵⁾ Nemzeti viták például Finnországban, Szlovéniában, Máltán, Írországban, Lengyelországban és Észtországban.

⁽⁴⁶⁾ Nemzeti vita a Cseh Köztársaságban.

⁽⁴⁷⁾ Lásd a 18. lábjegyzetet.

⁽⁴⁸⁾ HL C 341., 2013.11.21., 6. o.

⁽⁴⁹⁾ Az EGSZB „A roma közösség fokozott integrálása civil társadalmi kezdeményezések segítségével” című jelentése (2014).

⁽⁵⁰⁾ HL C 299., 2012.10.4., 115. o. és HL C 332., 2015.10.8., 68. o.

csökkentése és a hosszabb ideig tartó munkaerőpiaci részvétel ösztönzése, többek között a nők munkaerőpiaci részvételének erősítése útján, elengedhetetlen a nyugellátások jövőbeli fenntarthatósága és megfelelése szempontjából⁽⁵¹⁾. Egy európai összehasonlító nyugdíjfenntarthatósági és -megfelelési index például hasznos referenciaérték lenne arra, hogy támogassuk a tagállamoknak a nyugdíjrendszereik megreformálására és a szegénység csökkentésére tett erőfeszítéseit.

3.23. Azt a célt, hogy az emberek hosszabb ideig dolgozzanak, az egész életet átfogó megközelítésnek kell kísérnie, amely felöleli a jó munkakörülményeket, ezen belül az egészségvédelmet és a biztonságot, valamint a munkaidő-politikákat, és ösztönzi az embereket az egész életen át tartó tanulás lehetőségeinek kihasználására. Úgyszintén szükség van arra, hogy a nyugdíjkorhatár elérését megelőzően munkával töltött idő hosszabb legyen, és ez idő alatt az emberek tisztességes jövedelmet kapjanak, amely tisztességes nyugdíjhoz vezet, valamint szükség van olyan politikákra, amelyek zökkenőmentes átmenetet tesznek lehetővé a nyugdíjba készülő idősebb munkavállalók számára: e tekintetben szintén kulcsfontosságú tényező a munkavégzés módjának alakulása.

3.24. A különböző rendszerektől és hagyományoktól függően a szociális biztonság normái nagyon eltérőek az EU-ban. Az EGSZB amellett foglalt állást, hogy világosabb uniós stratégiai prioritásokat kell meghatározni a szociálpolitika terén, és az általános szociálpolitikai elveket egy jól megalapozott munkaprogram részeként kell kezelni. Az EGSZB utalt arra is, hogy törekedni kell egy kötelező szociális védelmi minimumra⁽⁵²⁾, és javasolta, hogy határozzanak meg magas szintű normákat megfelelő szinteken, miközben kellően figyelembe veszik mind a fenntarthatósági, mind pedig a megfelelési követelményeket. A bevált gyakorlatok jobb cseréjére van szükség egy inkluzívabb szociális biztonsági háléhoz, amely mindenkire kiterjed, aki legálisan az EU-ban él. A Munka 4.0 kihívásaival és a foglalkoztatás és álfoglalkoztatás új formáinak megjelenésével összefüggésben el kell gondolkodni arról és el kell dönteni, hogy a tagállamok hogyan tudják úgy megreformálni szociális biztonsági rendszereiket, hogy a munkanélküliségi biztosításokat inkluzív foglalkoztatási biztosítássá alakítsák át, amely jövőbeni mentőövként működhet, és elősegítheti a foglalkoztatást és a tisztességes munkát is. Fontos biztosítani, hogy a munka vonzóbb választási lehetőség legyen, mint az ellátások igénybevétele, megteremtve a megfelelő ösztönzőket ahhoz, hogy az emberek jobban járjanak, ha dolgoznak, ugyanakkor biztosítva a jövedelem biztonságát azok számára, akik nem találnak munkát. E téren az összehasonlító elemzés segíthet a tagállamoknak abban, hogy ahol szükséges, javítsanak a jogosultsági feltételeken, a juttatások időtartamán és szintjein.

3.25. Az EGSZB már 2009-ben hangsúlyozta, hogy Európának vissza kell szereznie vezető szerepét a kutatás és az innováció területén. Hangsúlyozta, hogy a tudományos és műszaki területeken elért eredmények és azoknak a versenyen alapuló globalizálódott gazdaságban való alkalmazása biztosítaná, hogy Európának legyen jövője a globális ipari szintéren. Hangsúlyozta továbbá, hogy az innovációnak előfeltétele a haladásra nyitott társadalmi légkör⁽⁵³⁾. A kreatív vállalkozói szellem, amely munkalehetőségeket teremt, szintén kulcsszerepet játszik az innovációbarát környezet kialakításában. A civil társadalomra fontos szerep hárul ebben a folyamatban.

3.26. Az EGSZB meglátása szerint kapcsolat áll fenn a munkahelyek innovációra való képessége és a munkavállalók részvétele között. Továbbá a „jó” és „fenntartható” vállalatirányítást azokra a belső piacon már bevált jogi struktúrákra és gyakorlatokra kell alapozni, amelyek a munkavállalók bevonását célozzák tájékoztatás, a velük folytatott konzultáció és – adott esetben – a döntésekben való részvételük révén⁽⁵⁴⁾. A munkavállalók kötelező bevonására vonatkozó rendelkezéseket meg kell szilárdítani, és az uniós jogban általánosan alkalmazni kell a már meglévő normák alapján⁽⁵⁵⁾.

3.27. Az éghajlatváltozás jelentős környezeti és társadalmi kihívásokat hoz magával Európa és a világ többi része számára. A munka jövőjét szintén alakítani fogja az, hogy bolygónk védelme érdekében sürgősen át kell alakítanunk gazdaságainkat, iparunkat és munkahelyeinket. Az EGSZB üdvözli, hogy az EU ratifikálta a Párizsi Megállapodást. Már korábban is szorgalmazta, hogy a COP21 kötelezettségvállalásainak teljesítése érdekében épüljön ki koalíció a civil társadalom és a nemzeti szint alatti hatóságok részvételével⁽⁵⁶⁾. E kötelezettségvállalások teljesítésének összhangban kell lennie a szegénység csökkentésére vonatkozó uniós kötelezettségvállalásokkal. Ahhoz, hogy elősegítsük az igazságos átmenetet, a tisztességes munkát és a foglalkoztathatóságot, beruházásokra lesz szükség az átmenet következményeivel már most szembesülő ágazatokban aktív közösségek és munkavállalók támogatása érdekében. Fontos emellett, hogy előre felmérjük és megkönnyítsük a környezetbarátabb és fenntarthatóbb gazdaság irányába mutató jövőbeli szerkezetváltást és átmenetet. Az európai beruházási tervnek támogatnia kell a COP21 keretében rögzített kötelezettségvállalásokkal összhangban lévő projekteket.

⁽⁵¹⁾ Szociális védelmi monitoring (SPPM) – A szociális védelemmel foglalkozó bizottság jelentése a legfontosabb szociális kihívásokról és a bizottság főbb üzenetei, 12606/16.

⁽⁵²⁾ HL C 13., 2016.1.15., 40. o.

⁽⁵³⁾ EGSZB-állásfoglalás az EU-beli kutatásról és innovációról (EESC-13-19-EN).

⁽⁵⁴⁾ HL C 161., 2013.6.6., 35. o.

⁽⁵⁵⁾ Lásd az 54. lábjegyzetet.

⁽⁵⁶⁾ HL C 389., 2016.10.21., 50. o.

4. A szociális beruházás szükségessége

4.1. Mind a társadalmi, mind a gazdasági egyensúlyzavarok veszélyt jelentenek az EU-ra. Aláássák a társadalmi kohéziót és a politikai hitelességet, és gátolják a gazdasági haladást. Az EGSZB korábban már megfogalmazta azzal kapcsolatos nézeteit, hogy a szegénység leküzdését prioritásnak kell tekinteni, és hogy a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelmet a pillér egyik fő alkotóelemévé kell tenni⁽⁵⁷⁾.

4.2. Az EGSZB elismeri, hogy a szegénység csökkentése elsősorban a tagállamok hatáskörébe tartozik, ezzel együtt sürgeti az EU Tanácsát, hogy ismételten erősítse meg elkötelezettségét az Európa 2020 stratégiának a szegénység csökkentésére vonatkozó célja mellett, ugyanakkor alkalmazzon integráltabb megközelítést. Ez azt jelenti, hogy a szegénység csökkentésével módszeresen foglalkozni kell az európai szemeszter folyamatának keretében, és az Európa 2020 stratégiát össze kell kapcsolni a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrenddel⁽⁵⁸⁾. A gazdasági növekedés és a versenyképesség alapvető, ezért az egyenlőtlenség és a szegénység csökkentésében fontos szerepet játszik egy olyan makrogazdasági politika, amely segít tisztességes munkahelyeket teremteni.

4.3. Az EGSZB már korábban kijelentette, hogy minél tovább tart a jelenlegi takarékosági politika – amely elsősorban a kiadások csökkentését irányozza elő, és nem párosul megfelelő növekedést, társadalmi kohéziót és szolidaritást serkentő intézkedésekkel –, annál nyilvánvalóbbá válik, hogy a növekvő társadalmi egyenlőtlenség veszélyezteti a gazdasági integrációt és a jólétet Európában⁽⁵⁹⁾. Az EGSZB megújult erőfeszítéseket szorgalmaz annak érdekében, hogy valamennyi érintett szakpolitikai területen előmozdítsák a szociális beruházás koncepcióját⁽⁶⁰⁾. Az EGSZB úgy véli, hogy tovább kell vizsgálni, miként lehetne összekapcsolni a 2. Juncker-tervet a szociális beruházási csomag célkitűzéseivel. Ezenfelül olyan európai szociális beruházási csomagot⁽⁶¹⁾ szorgalmazott, amely támogatná a társadalmi reformokat és a szociális beruházásokat, és segítene egy megújult gazdasági, társadalmi és területi konvergencia megvalósításában.

4.4. Az EGSZB üdvözölte az Európai Bizottság szociális beruházási csomagját, amely alighanem paradigmaváltást jelent abba az irányba, hogy nagyobb hangsúly kerüljön a szociális beruházásra, és azt ne költségnek, hanem az Európa növekedési és foglalkoztatási potenciáljába eszközölt beruházásnak tekintsek⁽⁶²⁾. Sajnálja, hogy nem tettek többet ezeknek a célkitűzéseknek a tényleges megvalósításáért. A szociális beruházások idővel – magasabb foglalkoztatás és jövedelmek, jobb egészség, alacsonyabb munkanélküliség, jobb oktatás, kisebb mértékű szegénység és társadalmi kirekesztés stb. formájában – gazdasági és társadalmi értelemben is megtérülnek. Emellett javítják az egyének jólétét és jóllétét is, miközben fellendítik a gazdaságot azáltal, hogy képzetesebb munkaerőt, nagyobb termelékenységet és foglalkoztatást biztosítanak. Egy ilyen beruházás, különösen, ha a növekedést is fokozná, hozzájárulna az emberek készségeinek és képességeinek megerősítéséhez is, javítaná lehetőségeiket a társadalomban és a munkaerőpiacon, valamint ösztönözné a gazdaságot, elősegítve, hogy az EU megerősödjön és versenyképesebben lábáljon ki a válságból. Ezenfelül fokozná a közkiadások hatékonyságát és eredményességét, ami közép- és hosszú távon megtakarításokhoz vezet az állami költségvetések számára.

4.5. Az EGSZB már üdvözölte, hogy az Európai Bizottság egyértelműen elismeri a szociális gazdaság, a szociális vállalkozások, a civil társadalom és a szociális partnerek fontos szerepét a szociális beruházási csomag végrehajtásában⁽⁶³⁾.

4.6. Az EGSZB már hangot adott annak a véleményének, hogy egy európai minimumjövedelem keretirányelvben történő megállapítása segítene a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemben, a gazdasági és területi kohézió biztosításában, az egyén alapvető jogainak védelmében, a gazdasági és társadalmi célkitűzések közötti egyensúly garantálásában, valamint a vagyon és a jövedelem tisztességes elosztásában. Ismételten arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg, milyen lehetőségek nyílnak egy európai minimumjövedelemnek és egy megfelelő alap létrehozásának a finanszírozására⁽⁶⁴⁾.

4.7. Az EGSZB ismételten hangot ad annak a véleményének, hogy a fenntartható, eredményes és hatékony szociális jóléti rendszerek rendkívül fontosak az EU valamennyi társadalmá számára. Ezek a társadalmi és területi kohézió, a szolidaritás és a társadalmi stabilitás fenntartásának, illetve a gazdasági növekedés elősegítésének alapvető eszközei. A jóléti rendszerek fontos funkciója az is, hogy automatikus stabilizátorként működnek, amint az a válság idején is bebizonyosodott. Bár elismeri, hogy a szociálpolitikák felépítésére és tartalmára vonatkozó döntés elsősorban a tagállamok hatáskörébe tartozik, úgy véli, hogy a nemzeti és uniós kezdeményezéseknek törekedniük kell arra, hogy hatékonyabbá tegyék és szélesítsék a

⁽⁵⁷⁾ HL C 133., 2016.4.14., 9. o.

⁽⁵⁸⁾ Lásd az 57. lábjegyzetet.

⁽⁵⁹⁾ HL C 13., 2016.1.15., 33. o.

⁽⁶⁰⁾ Az EGSZB hozzájárulása az Európai Bizottság 2017. évi munkaprogramjához, 2016. július 14.

⁽⁶¹⁾ HL C 271., 2013.9.19., 1. o.

⁽⁶²⁾ HL C 271., 2013.9.19., 91. o.

⁽⁶³⁾ Lásd a 62. lábjegyzetet.

⁽⁶⁴⁾ HL C 170., 2014.6.5., 23. o. (Ez a vélemény nem kapta meg a Munkaadók csoportjának támogatását, lásd: www.eesc.europa.eu/resources/docs/statement-minimum-income.pdf).

szociális védelmi rendszereket, amelyek a társadalombiztosítást, a szociális segítségnyújtást és a szociális szolgáltatásokat, az egészségügyi ellátást és a lakhatás biztosítását ölelik fel⁽⁶⁵⁾. Amint azt a Tanács és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság jelezte, a tagállamoknak folytatniuk kell a szociális védelmi rendszerek teljesítményének javítására irányuló erőfeszítéseiket, és biztosítaniuk kell, hogy azok jobb társadalmi eredményeket érjenek el, miközben maximalizálják a foglalkoztatás és a növekedés kedvező hatásait⁽⁶⁶⁾.

4.8. Az egyetemes, színvonalas, megfizethető és hozzáférhető szociális szolgáltatások biztosításáért a nemzeti szintű szociális biztonsági intézmények és hatóságok felelnek. Az állam feladata, hogy akkreditálja ezeket a szolgáltatásokat, beruházzon ilyen szolgáltatásokba, és felügyelje a szolgáltatásnyújtáshoz való hozzáférést. Ahogy azt több uniós országban is láthatjuk, ezeket a szolgáltatásokat állami, nonprofit és profitorientált szereplők egyaránt nyújthatják. Fontos szerepet töltenek be a reprezentatív civil társadalmi szervezetek – mindenekelőtt a szociális partnerek –, a szociális vállalkozások és a kölcsönös befektetési alapok. Ez a szerep kiterjed a társadalombiztosítási, az egészségbiztosítási és a szociális segítségnyújtási rendszerek kidolgozására, végrehajtására, biztosítására és felügyeletére. A valamennyi szereplő közötti szorosabb együttműködés elősegítheti, hogy a szociálpolitikák megvalósítása során eredményesebben és jobban használják fel a közforrásokat. Ennek vonatkoznia kell az állami hatóságok és magánszereplők közötti partnerségek igénybevételének lehetőségére is, tiszteletben tartva az egyes nemzeti rendszerek sajátosságait.

4.9. Az EGSZB úgy véli, hogy intenzívebb és átláthatóbb párbeszédre van szükség az érintett szereplők között ahhoz, hogy fenntarthatóbbá tegyék és átalakítsuk a szociális védelmi rendszereket a források eredményes, hatékony és releváns közberuházásokra való felhasználásának előnyben részesítése révén, teljes mértékben tiszteletben tartva a szociális jogokat és különösen a tagállamok szociális biztonsági rendszereinek alapelveit, illetve törekedve azok előmozdítására.

4.10. A Munka 4.0-ra való áttérésnek a Jólét 4.0-ra való áttéréssel párhuzamosan kell végbemennie. A válság, a lassú növekedés, a munkanélküliség magas szintje, valamint a népesség egyre nagyobb mértékű elöregedésének és a zsugorodó munkaerő-állománynak az együttese kihívás elé állítja a szociális védelmi rendszerek fenntarthatóságát és megfelelőségét. Ezzel párhuzamosan a népesség elöregedése miatt egyre nagyobb az igény a szociális szolgáltatásokra, de az ennek az igénynek a kielégítéséhez rendelkezésre álló források korlátozottak. Ezért az eredményes és gazdaságilag hatékony szociális védelmi rendszerek, szociálpolitikák és szociális szolgáltatások megvalósításához elengedhetetlenek a reformok. A pillérnek nemcsak a munka világában végbemenő átalakulásokra kell gyorsan reagálnia, hanem arra is törekednie kell, hogy támogassa a tagállamokat abban, hogy megfelelő megoldásokat kínáljanak a jóléti rendszereket, a szociálpolitikákat és szociális szolgáltatásokat érintő fontos változásokra. Fő célként azt kellene kitűzni, hogy megfelelő szabályozási keretek és politikák révén megőrizzük a szolgáltatások minőségét, fenntarthatóságát, hozzáférhetőségét, megfizethetőségét és megfelelőségét mindazok számára, akik rá vannak utalva ezekre.

4.11. Az EGSZB azt is elismeri, hogy az állami költségvetésekre gyakorolt folyamatos nyomás, a demográfiai és társadalmi változások, valamint az újonnan megjelenő társadalmi kihívások nyomán sok tagállamban az ellátások és szolgáltatások finanszírozásának és nyújtásának új és innovatív szervezeti formái jöttek létre. Ezt a szociális innovációnak nevezett jelenséget az hajtja, hogy foglalkozni kell a kielégítetlen szociális szükségletekkel. A szociális innováció kiegészíti az állam által nyújtott hagyományos jóléti szolgáltatásokat, méghozzá oly módon, hogy a helyi önkormányzatokkal együttműködve különféle társadalmi és gazdasági szereplőket és pénzügyi forrásokat mozgósít. Nem válthatja ki azonban az állam és a különböző állami szervek felelősségét és szerepét a jó minőségű, megfizethető, fenntartható és hozzáférhető szolgáltatásokhoz való egyetemes hozzáférés uniós lakosok számára való, az adott ország gyakorlatának megfelelő biztosításában. A szociális innováció szociális tőkét teremt, és megerősíti a helyi közösségek szerepét. Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak gondoskodniuk kellene arról, hogy a legfontosabb eszközöket – például a közbeszerzést és az európai strukturális és beruházási alapokat – eredményesen alkalmazzák a szociális innováció és a szociális vállalkozások támogatására.

4.12. Az EGSZB több alkalommal felhívta a figyelmet a szociális gazdaság – ezen belül a szociális vállalkozások – által a gazdasági és társadalmi megoldások biztosításában betöltött különleges és fontos szerepre⁽⁶⁷⁾. Az ágazat az európai szociális modell egyik kulcsfontosságú eleme, és közvetlenül hozzájárul a társadalmi és gazdasági kohézióhoz és változáshoz, a jövedelmek és a vagyon tisztességeesebb elosztásához és az aktív polgári szerepvállaláshoz. Az EGSZB nemrégiben a szociális gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési tervet sürgetett⁽⁶⁸⁾.

⁽⁶⁵⁾ Nemzeti viták pl. Bulgáriában, Írországon, Romániában, és Spanyolországban.

⁽⁶⁶⁾ A Tanács „Szociális kormányzás az inkluzív Európáért” című 2015-ös következtetése (14129/15. sz. tanácsi dokumentum) és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság „Szociális védelmi monitoring (SPPM) – A szociális védelemmel foglalkozó bizottság jelentése a legfontosabb szociális kihívásokról és a bizottság főbb üzenetei” című dokumentuma (12606/16. sz. tanácsi dokumentum).

⁽⁶⁷⁾ Lásd például: HL C 117., 2000.4.26., 52. o.; HL C 318., 2009.12.23., 22. o.; HL C 229., 2012.7.31., 44. o.; HL C 458., 2014.12.19., 14. o.; A szociális vállalkozásokkal foglalkozó projekt. A szociális gazdaság fontos szerepével több nemzeti vita során is foglalkoztak, például Bulgáriában, Észtországban, Olaszországban, Litvániában, Portugáliában és Spanyolországban.

⁽⁶⁸⁾ Az EGSZB hozzájárulása az Európai Bizottság 2017. évi munkaprogramjához, 2016. június 15.

4.13. Általánosságban és az uniós hatáskörök keretében a pillérnek arra kell törekednie, hogy közös referenciakeretet nyújtson annak a szükséges nemzeti jogi és politikai keretnek az összehasonlító értékeléséhez és nyomon követéséhez, amellyel garantálható a jó minőségű ellátások – különösen a szociális védelmi ellátások – biztosításához való jog⁽⁶⁹⁾, ideértve a szociális szolgáltatások rendelkezésre állását, megfizethetőségét és hozzáférhetőségét, valamint a fenntarthatóságot és az eredményességet. Ennek a szociális biztonság valamennyi ágára⁽⁷⁰⁾, valamint valamennyi egyéb szociális (védelmi) szolgáltatásra vonatkoznia kell.

4.14. Hasonló szellemben a pillérnek arra is törekednie kell, hogy megteremtse a szükséges ösztönzőket annak érdekében, hogy a tagállamok garantálják a vonatkozó nemzeti kritériumokkal összhangban megszerzett jogosultságok hordozhatóságát, biztosítva ezáltal a szabad mozgást. A jogosultságok ilyen elismerése testre szabottabb támogatást tenne lehetővé az egyének számára szakmai és magánéletük megszervezéséhez. Segítségével nagyobb tisztelettel és rugalmasabban lehetne igazodni az uniós polgárok életciklusához, különösen pedig zökkenőmentes átmenetéről lehetne gondoskodni akkor, amikor az emberek belépnek a munkaerőpiacra, azon belül mozognak, illetve amikor elhagyják azt.

4.15. A pillért emellett az alapvető szolgáltatások biztosítására vonatkozó teljesítménymutatók meghatározására is fel kellene használni. A tagállamok végrehajtási stratégiáit az egyes országok sajátos társadalmi-gazdasági és költségvetési helyzetét figyelembe véve kell kialakítani. A teljesítménymutatók nem korlátozódhatnak a szolgáltatások rendelkezésre állására, és elő kell mozdítaniuk a 26. sz. jegyzőkönyvben rögzített alapvető elvek végrehajtását (egyetemes hozzáférés, minőség, biztonság, megfizethetőség, egyenlő bánásmód és a felhasználók jogainak előmozdítása). A teljesítménymutatók kidolgozása során referenciaként fel kell használni a szociális szolgáltatások európai minőségi keretét, valamint a kisgyermekkorú nevelés és gondozás európai minőségi keretét.

4.16. A mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség elvét az európai Szerződések rögzítik, és annak az inkluzív szociális pillérben is maradéktalanul és megfelelően tükröződnie kell. Mivel az uniós vívmányok már Európa-szerte biztosítják a munkavállalókra vonatkozó közös minimális normákat, ezeket végre kell hajtani. A férfiak és a nők, valamint társadalmunk valamennyi csoportja számára, többek között a fogyatékossgal élők, az LMBTI-személyek, az etnikai kisebbségekhez tartozók és egyéb, megkülönböztetésnek kitett emberek számára is biztosítani kell az egyenlőséget és a megkülönböztetésmentességet.

4.17. Ahhoz, hogy meg tudjunk birkózni a népesség elöregedésével és a munkaképes korú népesség csökkenésével, mindenképpen el kell érniünk, hogy Európában a különböző csoportok nagyobb mértékben vegyenek részt a foglalkoztatásban. Az egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség előmozdítását illetően a munkán túl az élet más területein, így például az árukhöz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés, az oktatás, a lakhatás és az egészségügy terén is előrelépésre van szükség. Ezzel összefüggésben reméljük, hogy hamarosan újra elindulnak az egyenlő bánásmódnak az árukhöz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés tekintetében történő biztosításáról szóló uniós irányelvre vonatkozó viták.

5. A szervezett civil társadalommal folytatott viták eredményei

5.1. Az EGSZB szervezésében 2016. szeptember 2. és november 2. között valamennyi tagállamban vitákat folytattak a szervezett civil társadalommal. A vitákat mindig három, az érintett országot képviselő EGSZB-tag (egy-egy „trió”) koordinálta, gyakran az Európai Bizottsággal (15 vita) vagy az adott ország gazdasági és szociális tanácsával (7 vita) együttműködve. A résztvevők a munkaadói szervezetek, szakszervezetek és más civil társadalmi szervezetek széles körét képviselték, valamint – kevésbé jellemzően – a tudomány világából érkeztek. A 28 vitában összességében a civil szervezetek közel 1 800 képviselője vett részt.

5.2. A viták többségében egy alapvető kérdéssort használtak a megbeszélések kiindulópontjaként. A viták a témák széles körét fedték le, tükrözve a különböző nemzeti rendszereket, prioritásokat és körülményeket. A vitákat követően a koordinátortriók nemzeti jelentéseket készítettek, amelyek a legtöbb esetben megállapításokat és/vagy ajánlásokat is magukban foglaltak. A vezérfonalként szolgáló kérdések a következők voltak:

- 1) Ön szerint melyek a legsürgetőbb gazdasági és társadalmi kihívások Európában és az Ön országában? Mire van szükség ezek megválaszolásához?
- 2) Véleménye szerint szükség van-e a szociális jogok pillérére, és ha igen, hogyan kellene azt úgy kialakítani, hogy kezelni tudja a legfontosabb társadalmi és gazdasági kihívásokat Európában és az Ön országában?

⁽⁶⁹⁾ Többek között fogyatékossgal, tartós ápolás-gondozás, gyermekgondozás esetén is.

⁽⁷⁰⁾ Egészségügyi ellátás és betegségi ellátások, munkanélküli-járadékok, öregségi ellátás, foglalkozási baleset miatti ellátás, családi ellátás, anyasági ellátások, rokkantsági ellátások, túlélő hozzátartozói ellátások.

- 3) Hogyan tudna egy megújított uniós munkaerőpiaci stratégia megfelelni a vállalkozások, a munkavállalók és az álláskereső rugalmassági és biztonsági igényeinek? Hogyan lehetne ennek során figyelembe venni olyan fontos szempontokat, mint az egyre jobban digitalizálódó gazdaságok és munkaerőpiacok új valósága, a népesség előregedése jelentette kihívás, valamint a munkaerőpiaci átalakulások elősegítésének igénye?
- 4) Hogyan lehet garantálni a szociális védelmi rendszerek fenntarthatóságát, és hogyan lehet elérni, hogy a rendelkezésre álló forrásokat elsősorban a hatékony, releváns és szükséges szociális beruházásokra és szolgáltatásokra fordítsák? Milyen feladatot töltsenek be a különböző szereplők?
- 5) Hogyan tudná a szociális jogok európai pillére támogatni a gazdasági és társadalmi konvergenciát egész Európában?
- 6) Mire van szükség ahhoz, hogy elősegítsük összetartó társadalmak létrejöttét Európában, és azokat fenn is tudjuk tartani?

5.3. A triótagok országjelentéseiben szereplő megállapításokból/ajánlásokból kitűnt, hogy a különböző viták során felvetett témák sok helyen hasonlóak voltak. Ezeket a véleménynek ebben a részében foglaljuk össze.

5.3.1. A szociális jogok európai pillérének hatóköre és formátuma kapcsán:

- 18 tagállamban (CY, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, LV, MT, PL, PT, RO, SE, SI, SK) a megállapítások/ajánlások azt mutatják, hogy a szervezett civil társadalom – vagy annak bizonyos részei – támogatták a szociális jogok európai pillérének elindítására vonatkozó kezdeményezést. 12 tagállamban (DE, EE, ES, FI, HR, HU, IE, IT, LU, MT, PT, SK) azt mondták ki, hogy a pillér céljait, hatókörét és/vagy tartalmát még pontosítani kell.
- 13 tagállamban (BG, CY, CZ, DE, ES, FI, HR, IE, IT, RO, SE, SI, UK) a megállapítások kiemelték, hogy a gazdaság- és szociálpolitikák kölcsönhatásban vannak egymással. Ezenfelül kilenc tagállamban (DE, DK, EE, EL, ES, FI, MT, RO, SE) a növekedés és hat esetben (EE, ES, FI, DK, MT, SE) a versenyképesség fontosságát hangsúlyozták.
- 12 tagállamban (BG, DE, CZ, EE, ES, FI, HR, HU, IT, PL, SK, SE) a megállapítások leszögezik, hogy a szociális jogok európai pillérének az EU egészére alkalmazandónak kell lennie.
- Kilenc tagállamban a megállapítások kitérnek vagy a szociális jogok európai pillérének, vagy pedig a meglévő vívmányoknak és politikáknak a végrehajtására/érvényesítésére (BG, DK, EE, HR, IE, LV, LT, PL, SE). Ezek közül ötben (BG, HR, IE, LV, LT) konkrétan kijelentik, hogy a pillért be kell építeni az európai szemeszter folyamatába.
- Nyolc ország (DE, EL, ES, FI, HU, PT, SK, RO) megállapításaiban hangsúlyozzák, hogy elő kell mozdítani a társadalmi kohéziót és küzdeni kell a fokozódó szegénység, egyenlőtlenségek és kirekesztés ellen.
- Hét tagállamban (BE, CZ, DE, DK, FI, HR, SE) felhívták a figyelmet arra, hogy tiszteletben kell tartani a szubszidiaritás elvét. Ennek kapcsán három északi tagállam (FI, SE, DK) védelmezte a kollektív tárgyalásokra vonatkozó nemzeti hatáskört, három tagállam (FI, SE, BE) pedig a hatáskörök megosztását.
- A konvergencia kérdésére (ideértve a felfelé irányuló konvergenciát, a szociálpolitikák konvergenciáját és/vagy általában véve a tagállamok közötti konvergenciát) nyolc tagállam (BG, DE, FR, HR, HU, IT, PT, SK) tért ki.
- A megállapítások/ajánlások hat tagállamban utaltak az – állami, magán- és/vagy szociális – beruházások szükségességére (CZ, EL, ES, HR, IE, SL).

5.3.2. A megállapításokban/ajánlásokban felvetett, a szociális jogok európai pillérének az Európai Bizottság által készített előzetes tervezetéhez kapcsolódó fontosabb témák:

- A szociális párbeszéd döntő szerepét 11 tagállamban (CY, EE, ES, FI, HU, HR, IE, LV, RO, SI, SK) említették a megállapításokban/ajánlásokban.
- Hét tagállamban (CY, EE, FI, IE, LV, RO, SI) hangsúlyozták a civil párbeszéd fontosságát (még ha ez a téma nem is szerepelt az Európai Bizottságnak a szociális jogok európai pilléréhez készített előzetes tervezetében).

- Hat tagállamban (CY, DK, HR, HU, PL, SI) a megállapítások közt kiemelték, hogy alkalmazkodni kell a változásokhoz, amelyeket elsősorban a digitális átállás vált ki.
- Azt, hogy figyelembe kell venni a demográfiai helyzet alakulásából adódó kihívásokat és változásokat, három ország (BG, CY, SI) megállapításaiban említették.
- A megállapításokban/ajánlásokban leggyakrabban említett kérdések a következők: integrált szociális juttatások és szolgáltatások, egészségügyi és betegségi ellátások, nyugdíjak, munkanélküli-járadékok, minimumjövedelem és az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés (ezek szerepelnek az Európai Bizottság által a szociális jogok európai pilléréhez kidolgozott előzetes vázlatban említett 20 alapelv között is), továbbá a szociális biztonság, a szociális normák, valamint a szociális védelem fenntarthatósága. 22 tagállam (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, FI, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, PT, RO, SE, SI, SK, UK) megállapításaiban szerepelt ezek közül egy vagy több téma.
- A foglalkoztatásra, a munkahelyteremtésre és a munkanélküliség (s ezen belül az ifjúsági munkanélküliség) elleni küzdelemre hét ország (BE, CZ, EL, ES, FI, HR, RO) megállapításaiban/ajánlásaiban tértek ki.
- 11 tagállamban (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, FI, FR, HR, HU, SI) a megállapítások középpontjában az oktatás és a készségek álltak (részben a munkaerőpiac digitalizációja kapcsán).
- 10 tagállamban (BE, CY, CZ, DK, FI, HR, HU, MT, RO, UK) a megállapítások hangsúlyozták, hogy biztosítani kell az alulreprezentált vagy marginalizált csoportok munkaerőpiaci részvételét, és ezek közül hétben (BE, DE, DK, FI, HU, MT, UK) ennek kapcsán a nemek közötti egyenlőséget is megemlítették.
- Nyolc tagállamban (CZ, CY, DK, FI, FR, HR, RO, SE) felvetették az alábbi kérdések egyikét, vagy közülük többet is: a munkahelyek stabilitása iránti igény, átmenetek, tisztességes munka és/vagy szociális biztonság, olykor a munkaerőpiac digitalizációjával összefüggésben is.
- Három tagállamban (DK, FI, SI) a megállapítások utaltak egyfelől arra, hogy a „rugalmas biztonság” koncepciója hozzájárulna az európai szociális modell jövőjének biztosabbá tételéhez, másfelől arra, hogy egyensúlyra van szükség a rugalmasság és a biztonság között, illetve arra, hogy figyelembe kell venni a rugalmas munkavégzés iránti gazdasági igényt.

5.4. A megállapításokból/ajánlásokból kitűnt emellett, hogy az álláspontok közötti fő különbség abban állt, hogy a szociális jogok európai pillére keretében elő kell-e irányozni jogalkotási intézkedéseket. A résztvevők véleménye országon belül és az egyes országok között is eltérő volt ebben a kérdésben, de a munkaadók képviselői (általában) nem támogatták azt az elgondolást, hogy további jogalkotásra kerüljön sor, míg a szakszervezeti képviselők (általában) éppen ellenkező véleményen voltak.

6. Irányítás

6.1.1. A szociális jogok európai pillérének tartalmát, folyamatait, finanszírozását, nyomon követését és a végrehajtására vonatkozó konkrét kezdeményezéseket sokkal világosabbá kell tenni, valamint tisztázni kell, hogy milyen szerepet játszanak a különböző szereplők. Az irányítás kérdése rendkívül fontos, tiszteletben tartva a Szerződések rendelkezéseit, ezen belül a szubszidiaritás elvét. A polgároknak joguk van tudni, hogy ki felelős és ki számoltatható el az egyes döntésekért.

6.1.2. Ami az érintett szereplőket és szerepüket illeti, az EGSZB hangsúlyozza, hogy a munkaerőpiaci kérdésekben a hatóságok és a szociális partnerek közötti uniós és nemzeti szintű partnerség az a fő eszköz, amellyel elérhető, hogy a szakpolitika jobban a széles körben támogatott célkitűzések felé haladjon. A szociális védelem területén központi szerepet játszanak a kormányok, az állami szervek, illetve a regionális és helyi önkormányzatok, a szociális biztonság megszervezésével foglalkozó különböző nemzeti intézmények, valamint a szociális szolgáltatók. Ezen túlmenően gyakran a szociális partnerek is szerepet és felelősséget vállalnak a szociális védelmi rendszerek kidolgozásában és végrehajtásában, valamint a szociális szolgáltatásokban. Más érdekelt felek, például a szociális szervezetek, szakértelemmel rendelkezhetnek különösen a szociális segítségnyújtás terén, és szerepet játszhatnak, illetve biztonsági hálókat nyújthatnak a lakosság szegénység kockázatának kitett szegmense számára.

6.1.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a pillér előremutató projektté válhat Európa és mindenki számára, de csak akkor, ha látható eredményeket hoz. E válságos időszakban a pillér jó lehetőséget kínálhat annak bizonyítására, hogy az uniós szint még mindig képes adott esetben megfelelő választ adni az utca embere előtt álló kihívásokra, a hatáskörök megosztásának és a szubszidiaritás elvének a teljes körű tiszteletben tartása mellett. A pillérnek különösen az emberek jóllétének előmozdítását kell szolgálnia, többek között azzal a Szerződésben meghatározott kötelezettséggel összhangban, mely szerint „magas versenyképességű, teljes foglalkoztatottságot és társadalmi haladást célul kitűző szociális piacgazdaság [ot kell létrehozni], amely a környezet minőségének magas fokú védelmével és javításával párosul” (az EUSZ 3. cikke). Emellett a pillérnek hozzá kellene járulnia a munkaerőpiacok és a szociális védelmi rendszerek jobb működéséhez. Az EGSZB ugyanakkor aggódik amiatt, hogy nem világos a pillér hatóköre. Az EGSZB attól tart, hogy ez még több bizonytalanságot és frusztrációt okozhat azáltal, hogy olyan várakozásokat kelt, amelyek nem fognak vagy nem tudnak beteljesülni ⁽⁷¹⁾.

6.2. Szociális jogok mindenkinek

6.2.1. Az Európai Bizottság javasolja, hogy a pillér először csak az euróövezetre legyen alkalmazandó, mivel az már elindította a további integrációra és konszolidációra irányuló, nagyobb fokú konvergencia felé vezető folyamatot. Az uniós Szerződésekben ⁽⁷²⁾ szereplő szociális rendelkezések azonban az EU valamennyi tagállamára kiterjednek. Mindannak alapján, ami számos nemzeti vitában elhangzott, az EGSZB azon a véleményen van, hogy a pillért mind a 28 tagállamra alkalmazni kellene.

6.2.2. Az EGSZB egy korábbi véleményben megállapította, hogy a szociálisan fenntartható makrogazdasági politikák előfeltételei az erőteljesebb gazdasági fellendülésnek és a társadalmi kohézió biztosításának. A gazdasági realitások jobb figyelembevétele szintén alapvető előfeltétele annak, hogy uniós és nemzeti szinten produktív foglalkoztatást és jól átgondolt szociálpolitikákat alakítsunk ki, biztosítva a nemzedékek közötti méltányosságot. Az EGSZB üdvözi a rugalmasság alkalmazására helyezett hangsúlyt a Stabilitási és Növekedési Paktum szabályainak keretében, ahol az Európai Bizottság figyelembe veszi ugyan a közberuházások bizonyos típusait a költségvetési hiány kiszámításakor, de ezt korlátozott és részleges intézkedésnek tekinti ⁽⁷³⁾.

6.3. Az európai szemeszter

6.3.1. Az európai szemeszternek és a nemzeti reformprogramoknak – amelyek az euróövezeten kívüli országokra ugyanúgy vonatkoznak – a pillér végrehajtását és nyomon követését segítő legfontosabb eszközök közé kell kerülniük. Tekintve azonban, hogy az európai szemeszteren belül az euróövezeti országok tekintetében további makrogazdasági nyomonkövetési mechanizmusok állnak rendelkezésre, lehetséges, hogy ezek az országok további releváns teljesítmény-mutatókat dolgozzanak ki a nemzeti reformok támogatása érdekében. A pillér és az európai szemeszter közötti kapcsolatra számos nemzeti vitában utaltak ⁽⁷⁴⁾.

6.3.2. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy az elmúlt évek gazdasági kormányzásának egyes gazdaságpolitikai céljait jobban össze kell egyeztetni az EUMSZ 4. cikkének (2) bekezdésében szereplő uniós szociálpolitikai célokkal ⁽⁷⁵⁾. A horizontális szociális záradék ⁽⁷⁶⁾ értelmében az európai szemeszter minden intézkedését társadalmi hatásvizsgálatnak kell alávetni, az így született eredményeket pedig nemzeti és európai szinten is közzé kell tenni és meg kell vitatni ⁽⁷⁷⁾.

6.3.3. Az EGSZB korábban kijelentette, hogy az európai szemeszter során a foglalkoztatási és szociális célkitűzéseket a makrogazdasági megfontolásokkal egyenrangúként kell kezelni ⁽⁷⁸⁾. Azt is ajánlotta, hogy legyenek összehasonlítható és közös mutatók, például a szegénységre és az egyenlőtlenségre vonatkozóan, valamint hogy a nemzeti reformprogramok és az országspecifikus ajánlások által javasolt reformmenetrendek tekintetében legyen kötelező a társadalmi hatásvizsgálat ⁽⁷⁹⁾.

6.3.4. Az EGSZB kéri az európai szemeszter egyensúlyának oly módon történő helyreállítását, hogy az országspecifikus ajánlások megfogalmazása során figyelembe veszik a fő foglalkoztatási és szociális mutatók meglévő eredménytábláját.

⁽⁷¹⁾ Az egyértelműség hiányával sok tagállamban foglalkoztak, és a civil társadalom egyes szegmensei aggodalmuknak adtak hangot amiatt, hogy az bumerángxént működhet. Ha olyan várakozásokat keltenek, amelyek végül nem teljesülnek be, az még több bizalmatlansághoz és frusztrációhoz vezethet.

⁽⁷²⁾ Az EUSZ 3. cikke, az EUMSZ 9. cikke és X. címe, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája.

⁽⁷³⁾ HL C 268., 2015.8.14. 33. o.

⁽⁷⁴⁾ Nemzeti viták Ausztriában, Bulgáriában, Olaszországban, Hollandiában és Romániában.

⁽⁷⁵⁾ Lásd az 59. lábjegyzetet.

⁽⁷⁶⁾ Az EUMSZ 9. cikke.

⁽⁷⁷⁾ Lásd az 57. lábjegyzetet.

⁽⁷⁸⁾ Lásd a 61. lábjegyzetet.

⁽⁷⁹⁾ Lásd az 57. lábjegyzetet.

6.3.5. Azt a célkitűzést, hogy erősebb legyen a jobb munka- és életkörülmények felé mutató konvergencia, konkrét célokkal kell elősegíteni, figyelembe véve az Európa 2020 stratégiát és a fenntartható fejlesztési célokat és irányítva a gazdaság-, foglalkoztatás- és szociálpolitikák koordinációját.

6.4. Gazdasági és szociális kormányzás

6.4.1. Az EGSZB rendkívüli aggodalmának ad hangot az EU stabilitását illetően, mivel a szükséges – a Szerződés módosításaival járó vagy anélküli – reformokra mindig csak az utolsó pillanatban, a legnagyobb nyomás alatt kerül sor. Újra meg kell erősíteni az EU-ban a társadalmi, politikai és gazdasági kohéziót, és folytatni kell a koherens gazdaságpolitikai és monetáris integrációt, ezek jelentik ugyanis a működőképes GMU alapját. Elkerülhetetlen ezért egy komoly vita a GMU megalapozott struktúrájáról, és konszenzusra kell jutni a gazdasági és társadalmi célkitűzéseket illetően, ahogy az irányításban is meg kell állapodni⁽⁸⁰⁾.

6.4.2. A gazdasági és monetáris unió megrázkódtatásokkal szembeni ellenálló képességének megerősítése érdekében érvényre kell juttatni a társadalmi, politikai és gazdasági kohéziót. Az EGSZB rámutat arra, hogy határozottabban figyelembe kell venni a GMU-gazdaságokban mutatkozó eltéréseket, és hogy a szükséges konvergencia biztosításához az említett országokban kiegyensúlyozott strukturális reformokat kell végrehajtani – teljesítve a monetáris unió követelményeit, illetve összhangban a nemzeti követelményekkel is.

6.4.3. Az EGSZB már tett javaslatot arra, hogy miként lehetne jobban kialakítani a GMU-t, illetve hogy miként lehet a GMU demokratikus és szociálisan érzékeny kialakítását mihamarabb továbbfejleszteni a közösségi módszer keretében. Ez fokozná a demokratikus rezilienciát és megfelelné a Szerződésekből adódó társadalmi kötelezettségeknek⁽⁸¹⁾.

6.4.4. A gazdaságilag szilárd GMU rendkívül fontos. Amint azt az EGSZB korábban kijelentette, a tagállamok kormányaira ezzel összefüggésben fontos felelősség hárul a demokratikus és szociálisan érzékeny GMU további fejlesztését illetően. Ez érvényes a szociális partnerekre is – nemzeti és európai szinten egyaránt –, akik számára a GMU átfogó keretet jelent különféle bérmegállapítási rendszereik, valamint a munkaerőpiaci és a szociális politika kialakítása terén. Gazdasági és társadalmi szereplőként döntő szerepük van a GMU közös stabilitási célkitűzésének teljesítésében⁽⁸²⁾. A szociális partnerek jobb bevonása hozzájárulhat a GMU jobb irányításához. A GMU jövőjéről folytatott viták keretében figyelembe kellene venni az ő nézeteiket is a munkaerőpiaci és szociálpolitika kialakításáról⁽⁸³⁾. A civil társadalommal folytatott megerősített és strukturált párbeszéd ugyancsak segítene a demokratikus reziliencia és az irányítás javításában.

6.4.5. Az EGSZB úgy véli, hogy a tartósan fennálló egyensúlyzavarok kezelése, valamint a bizalom megteremtése érdekében hatékonyabb és demokratikusabb gazdasági kormányzásra van szükség Európa-szerte, különösen az euróövezetben⁽⁸⁴⁾.

6.5. A hatályos szociális vívmányok végrehajtása és megszilárdítása

6.5.1. A szociális jogok európai pillérének azt kell célként kitűznie, hogy hozzájáruljon a foglalkoztatásra és a szociális jogokra vonatkozóan az elsődleges és másodlagos uniós jogban rögzített hatályos szociális vívmányok eredményes végrehajtásához. Ennek keretében különösen fontos, hogy érvényesüljön a szociális védelem és a hatékony ellenőrzés – többek között munkaügyi felügyelet révén –, valamint a hatékony jogorvoslathoz és az igazságszolgáltatáshoz való jog. Maradéktalanul tiszteletben kell tartani az uniós polgárokat megillető jogok jogilag kötelező, a tagállamok által ratifikált nemzetközi forrásait.

6.5.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a pillér lehetőséget ad a hatályos szociális vívmányok megszilárdítására. Ezenfelül a pillér kidolgozásának folyamata teret enged annak értékelésére is, hogy mi működik és mi nem, mi hiányzik és mit kellene javítani az uniós és tagállami megközelítéseken az EU-n belüli megújult társadalmi és gazdasági konvergencia, fenntartható növekedés és munkahelyteremtés elősegítése érdekében.

⁽⁸⁰⁾ Lásd az 59. lábjegyzetet.

⁽⁸¹⁾ HL C 332., 2015.10.8., 8. o. és HL C 13., 2016.1.15., 33. o.

⁽⁸²⁾ Lásd az 59. lábjegyzetet.

⁽⁸³⁾ Lásd például a mélyreható foglalkoztatási elemzést.

⁽⁸⁴⁾ HL C 332., 2015.10.8., 8. o.

6.6. Erőforrások Európa szociális stabilizációjához

6.6.1. Az Európai Stratégiai Beruházási Alapot és az európai strukturális és beruházási alapokat úgy alakították ki, hogy kulcsfontosságú szerepet töltsenek be a munkahelyteremtésben és a növekedésben, valamint a területi és társadalmi kohézió előmozdításában. Az EGSZB-nek az a véleménye, hogy ezeket az alapokat eredményesebben és hatékonyabban kell felhasználni, és a minőségi szociális infrastruktúrára és szolgáltatásokra irányuló (többek között az Európai Stratégiai Beruházási Alapon és az Európai Beruházási Bankon keresztül megvalósuló), hosszú távú uniós beruházásokat prioritásként kell kezelni és össze kell kötni a pillér végrehajtásával.

6.6.2. Az EGSZB a Stabilitási és Növekedési Paktum korlátain belül különböző lehetőségeket és javaslatokat terjesztett elő. Az egyik lehetőség egy „arany szabály”, sőt „ezüst szabály”⁽⁸⁵⁾ a tagállamok közberuházásai, köztük a szociális beruházások tekintetében: ezeket egy közösen elfogadott paraméterrendszer segítségével hozzászámítanák az uniós közberuházásokhoz, ami – megfelelő strukturális reformokkal kombinálva – ösztönözheti a magánbefektetéseket⁽⁸⁶⁾.

6.6.3. A költségvetésekkel és a többéves pénzügyi keret felülvizsgálataival összefüggésben az EGSZB úgy véli, hogy – ahogy azt az Európai Bizottság már jelezte – az európai strukturális és beruházási alapok, nevezetesen az Európai Szociális Alap és az Európai Regionális Fejlesztési Alap 25 %-át a szociális, egészségügyi, oktatási és lakhatási szolgáltatások és politikák területén megvalósuló szociális beruházás előmozdítására kell felhasználni. Továbbá az ESZA keretében uniós szinten el kellene különíteni bizonyos forrásokat a szociális partnerek kapacitásainak megerősítésére. Az Európai Bizottságnak útmutatást kell nyújtania a tagállamok számára arra vonatkozóan, hogy a gyakorlatban hogyan mozgósítsák elő a szociális beruházásokat, és hogyan kövessék nyomon a projektek minőségét és eredményességét.

6.6.4. Az EGSZB 2014-ben utalt egy aszimmetrikus megrázkódtatások esetén alkalmazandó újraelosztási mechanizmusra⁽⁸⁷⁾, és rámutatott arra, hogy az Unió és különösen az euróövezet nem hagyhatja figyelmen kívül a jelenlegi gazdaságpolitikai társadalmi következményeit oly módon, hogy azok megoldását teljességgel az egyes országokra bízza. Hangsúlyozta, hogy az oktatási és képzési költségvetéseket a jövőbe való befektetésnek kell tekinteni⁽⁸⁸⁾. Egyes nemzeti viták során a résztvevők megvizsgálták, hogy szükséges-e és megvalósítható lenne-e az uniós munkanélküliségi biztosítás vagy egy alkalmazkodási alap⁽⁸⁹⁾. A vitákból kiderült, hogy a kérdéssel kapcsolatban meglehetősen eltérőek az álláspontok, és folytatni kell ezeket a vitákat is⁽⁹⁰⁾.

6.7. A globális és az uniós stratégiák közötti kapcsolat

6.7.1. A pillérrel kapcsolatos gondolkodási folyamatnak adott esetben a globális dimenziót is figyelembe kell vennie. Kulcsfontosságúak az ILO, az Európa Tanács, az OECD és az IMF által kezdeményezett legutóbbi viták, különösen azokat a bizonyítékokat illetően, amelyekből kiderül, hogy az egyenlőtlenség befolyásolja a növekedés tartósságát, és az újraelosztás nem árt a növekedésnek. A gondolkodási folyamat során azt is el kell ismerni, hogy az európai szociális modell fenntarthatósága szoros kapcsolatban áll Európa globális versenyképességének javításával.

6.7.2. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendet 2015-ben az ENSZ valamennyi tagállama elfogadta. Ily módon e célok elérése kötelezettséget jelent az Európai Unió tagállamai számára. Az EGSZB úgy véli, hogy a pillér jelentősen hozzájárulhat a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendhez, különösen az 1. célt (a szegénység felszámolása), a 3. célt (egészség és jóllét), az 5. célt (nemek közötti egyenlőség) és a 8. célt (tisztességes munka és gazdasági növekedés) illetően.

6.8. Világos általános stratégia Európa jobb jövője érdekében

6.8.1. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a pillér tekintetében tegyen javaslatot egy világos és koherens stratégiára. Az EGSZB egyetért a Foglalkoztatási Bizottsággal (EMCO) és a szociális védelemmel foglalkozó bizottsággal (SPC), amelyek leszögezték, hogy „a szociális jogok európai pillérének a meglévő eszközökre – többek között az európai foglalkoztatási stratégiára és a szociális védelem és társadalmi befogadás területén alkalmazott nyitott koordinációs módszerre – kell épülnie, amelyeket tovább kell javítani, és ezekre alapozva a foglalkoztatás és a szociális eredmények tekintetében irányítónak kell szolgálnia a felfelé irányuló fenntartható konvergencia előmozdításának folyamata számára, a tagállami hatásköröket is tiszteletben tartva”⁽⁹¹⁾. Ennek a folyamatnak a részét képezheti az, hogy a haladás értékelése

⁽⁸⁵⁾ Lásd a 73. lábjegyzetet.

⁽⁸⁶⁾ HL C 451., 2014.12.16., 10. o., a Stabilitási és Növekedési Paktum nagyobb rugalmasságáról bizonyos „közberuházások” tekintetében.

⁽⁸⁷⁾ Lásd a 86. lábjegyzetet.

⁽⁸⁸⁾ HL C 327., 2013.11.12., 58. o. és HL C 271., 2013.9.19., 1. o.

⁽⁸⁹⁾ Nemzeti viták pl. Finnországban és Franciaországban.

⁽⁹⁰⁾ Lásd az 59. lábjegyzetet.

⁽⁹¹⁾ A szociális jogok európai pillére – A Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság 12605/16. sz. együttes véleménye, amelyet az EPSCO Tanács 2016. október 13-án hagyott jóvá.

céljából megfelelő új teljesítménymutatókat dolgozunk ki korlátozott számú fontos munkaerőpiaci és társadalmi kihívásra. Egy ilyen együttműködési keret létrehozása segítene a tagállamoknak abban, hogy reformok révén pozitív eredményeket érjenek el⁽⁹²⁾, és hozzájárulna a nagyobb mértékű társadalmi kohézióhoz.

6.8.2. Az egyértelmű kockázatok ellenére az EGSZB úgy gondolja, hogy az EU képes arra, hogy kialakítson egy jobb, demokratikusabb és szociálisan érzékenyebb EU-t. Az EGSZB mindent meg fog tenni, hogy támogassa a tagállami és uniós szintű vitákat, és ily módon elősegítse a polgárok aktív szerepvállalását „Európa jobb jövője érdekében”. A tisztességes globalizáció, amely mindenki számára jó életet, elegendő foglalkoztatási lehetőséget és tisztességes munkakörülményeket biztosít, csak akkor érhető el, ha az EU egységes marad, és képes a cselekvésre. Társadalmi modelljének megőrzéséhez Európának képesnek kell lennie arra, hogy alkalmazkodjon a változó körülményekhez, és ezáltal mindenki számára maximalizálja a lehetőségeket. Ez jelenti számunkra az alternatívát a protekcionizmussal, a nacionalizmussal és a populizmussal szemben.

Kelt Brüsszelben, 2017. január 25-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽⁹²⁾ Nemzeti viták pl. Romániában.